

การศึกษาแนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาคนไทย
ของผู้สอนคนไทยระดับอุดมศึกษา



นายปัญญา รุ่งเรือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

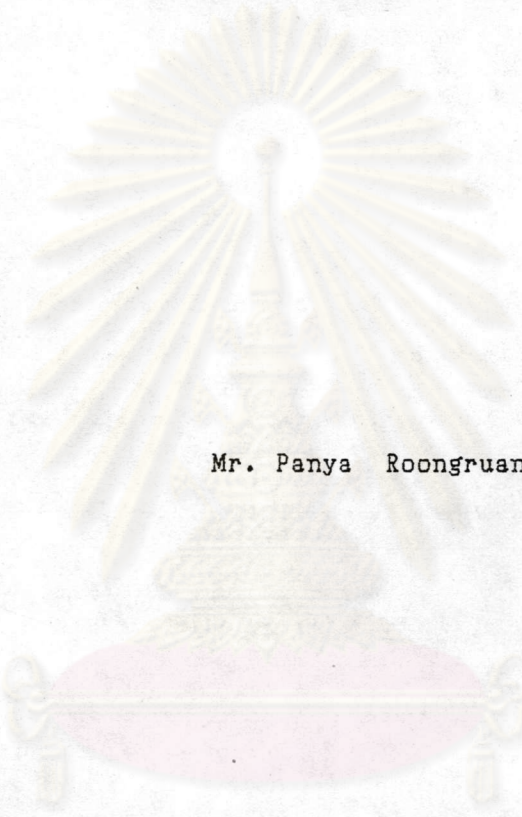
ISBN 974-576-081-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016204

147355321

A STUDY OF THAI MUSIC COLLEGE INSTRUCTORS' PERSPECTIVES
IN TEACHING FOR DEVELOPING THAI MUSIC



Mr. Panya Roongruang

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education

Graduate School
Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-576-081-1



หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาแนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาคนตรีไทยของผู้สอนคนตรีไทย
 ระดับอุดมศึกษา
 โดย นายปัญญา รุ่งเรือง
 ภาควิชา สาร์ตตศึกษา
 อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.จุมพล พูลทรัพย์ชิน
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม นายมนตรี ตราโมท

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
 ศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรารักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณนิทัศน์)

.....
 (อาจารย์ ดร.จุมพล พูลทรัพย์ชิน)

.....
 (อาจารย์มนตรี ตราโมท)

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

.....
 (อาจารย์สังัด ภูเขาทอง)

.....
 (อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร)



พิมพ์ที่สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาคน โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน

บัญชี รุ่งเรือง : การศึกษาแนวความคิดในการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทยของผู้สอนดนตรีไทย
ในระดับอุดมศึกษา (A STUDY OF THAI MUSIC COLLEGE INSTRUCTORS' PERSPEC-
TIVES IN TEACHING FOR DEVELOPING THAI MUSIC) อ.ที่ปรึกษา : ดร. ลุมพล พูลทรัพย์ -
อิริน : นายมนตรี ตราโมท, 149 หน้า, ISBN 974-576-081-1

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทยของผู้สอนดนตรีไทย
ระดับอุดมศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยแบบ EDFR และข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ 44 ท่าน

ผลการวิจัยการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทยตามแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิสรุ่ได้ดังนี้

- การสอนด้านทฤษฎี ควรสอนให้รักษาระบบเสียงไทยไว้และกำหนดระดับเสียงมาตรฐาน ให้เสียงต้นของทางเพียงออเท่ากับบีแฟลต ฝึกหน้าทับเก่าให้คล่องและคิดหน้าทับใหม่ สร้างสรรค์แบบของดนตรีใหม่ตามแนวทางที่มีอยู่ เรียบรู้และปฏิบัติกลอนดนตรีให้คล่องและฝึกคิดสำนวนใหม่ วิเคราะห์แบบของดนตรีเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ใหม่ คิดประสมวงแบบใหม่ตามแนวทางเดิม รวมทั้งประสมวงด้วยเครื่องดนตรีต่างชาติและเครื่องดนตรีพื้นเมือง
- การสอนภาคปฏิบัติเครื่องดนตรี ควรสอนเน้นที่หลักและพื้นฐานการบรรเลงที่ถูกต้อง ใช้สื่อในการสอน ฝึกฝนทักษะและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการบรรเลง
- การสอนการขับร้อง ควรสอนโดยการฝึกหัดพื้นฐานการขับร้องอย่างถูกวิธี ให้ความรู้ด้านทฤษฎีดนตรี สันทสักษณ์ อักษรวิธี และส่งเสริมการคิดทางร้องของตนเอง
- การสอนการบรรเลงเดี่ยว ควรสอนเน้นที่เทคนิควิธีการบรรเลงและฝึกฝนทักษะ รวมทั้งการคิดหาทางและเทคนิคใหม่ ๆ ของตนเอง
- การสอนการบรรเลงรวมวง ควรสอนเน้นที่ความพร้อมเพรียงและระเบียบวินัย และคิดหาการบรรเลงรวมวงแบบใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น
- การสอนการประพันธ์เพลง ควรสอนให้ประพันธ์ตามแบบของดนตรีแบบเดิม และสร้างสรรค์แบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมเพิ่มขึ้น

แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาด้านอื่น ๆ ควรบรรเลงดนตรีโดยนั่งกับพื้น แต่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ควรเน้นการสอนเพื่อพัฒนาการฟังให้เข้าถึงดนตรีไทย ใช้การนำเสนอที่ทันสมัยด้วยรูปแบบและเนื้อหาที่สอดคล้องกับสังคม ควรปรับปรุงบทเพลงให้สั้นเข้าและใช้สังหระที่ลุ่มกล่นาน ควรนำเครื่องดนตรีทฤษฎี และเทคนิคดนตรีตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในดนตรีไทยร่วมสมัยด้วย

ภาควิชา ส่วรตถศึกษา
สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษ
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
.....

พิมพ์ต้นฉบับยกจัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

PANYA ROONGRUANG : A STUDY OF THAI MUSIC COLLEGE INSTRUCTORS' PERSPECTIVES IN TEACHING FOR DEVELOPING THAI MUSIC : THESIS ADVISOR : CHUMPOL POOLPATARACHEWIN, Ph.D. AND MR. MONTREE TRAMOTE, 149 pp. ISBN 974-576-081-1

The purpose of this research was to study Thai music college instructors' perspectives in teaching for developing Thai music.

Major Findings:

Theoretical Music : keeping Thai mode and standardized pitch of PIENG-OR scale tonic note to B^b, developing skill of rhythmic pattern and new style, creating the new forms based on the traditional one, studying and skillfully practicing classical melodic styles for new variation, analysing of musical forms to be the basic for creating new forms, creating new emsembles based on the old principle by adding western or Thai folk instruments to the new ensemble.

Practical Music : emphasizing on teaching principles and foundation of playing, using of teaching aids, practicing skills and encouraging new techniques of playing.

Vocal Music : teaching the traditional fundamentals of singing, music theory, lyrics and treatise on spelling and phonetics, and encouraging their own style of singing.

Recital : emphasizing on technique of playing and skills, and searching and creating one's own technique.

Ensemble performance : self discipline of performer and harmony of the ensemble should be emphasized in teaching as well as creating the new ensemble.

Music Composition : teaching Thai compositions based on Thai Classical structure, and creating new forms in order to meet the social needs.

Other Perspectives : although the traditional style of sitting should be maintained, this could be adjusted to suit the occasion, teaching should concentrate on improving audience listening abilities, presenting the modern style of music performance with new form and contents relevant to social life, songs should be made shortened and enjoyment of rhythm, Western instruments, theoretical music and techniques should be adopted to Thai contemporary music.

ภาควิชา สาร์ตตศึกษา
สาขาวิชา ศึกษานานการศึกษ
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม



กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.จุมพล นวลภัทรชิวิน อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งอุทิศเวลา และไม่เคยปฏิเสธที่จะให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ศิษย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤทธิ ศิริบรรณนิทกซ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์มนตรี ตราโมท อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประสิทธิ์ ฤถาวร อาจารย์สังัด ภูเขาทอง ในฐานะครูผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ความคิด และคำแนะนำทางดนตรีที่มีค่ายิ่ง รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล ซึ่งผู้เขียนขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

และขอขอบคุณอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก ตลอดจนขอขอบคุณทุกท่านที่ทำงานวิจัยครั้งนี้เป็นไปได้อย่างสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

ปัญญา รุ่งเรือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
ความสำคัญของดนตรีในด้านการพัฒนามนุษย์และสังคม.....	1
บทบาทของดนตรีไทยในอดีตและปัจจุบัน.....	3
การสอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา.....	9
ความสำคัญของผู้สอนดนตรีไทยระดับอุดมศึกษาที่มีต่อการสืบทอดและ การพัฒนาดนตรีไทย.....	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	11
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	13
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
ตอนที่ 1 พัฒนาการของดนตรีไทยสมัยต่าง ๆ.....	14
ตอนที่ 2 การสอนดนตรีไทย.....	29
2.1 ทฤษฎีดนตรีไทย.....	29
2.2 การปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย.....	38
2.3 การขับร้องเพลงไทย.....	42
2.4 การสอนดนตรีไทยในอดีตและปัจจุบัน.....	44
ตอนที่ 3 อิทธิพลของดนตรีตะวันตกที่มีต่อการพัฒนาดนตรีไทย.....	48
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
การคัดเลือกกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ.....	58
การสัมภาษณ์.....	62
การวิเคราะห์ / สังเคราะห์ข้อมูล.....	62
การสร้างแบบสอบถาม.....	62
การเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล รอบที่ 2.....	64
การสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	65
การดำเนินการวิจัย.....	66
รอบแรก การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	66
รอบสอง การสอบถามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยการใช้แบบสอบถาม..	75
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาด้านทฤษฎีดนตรีไทย.....	84
แนวคิดในการสอนภาคปฏิบัติ เครื่องดนตรีไทย.....	89
แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาการขับร้อง.....	94
แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาการบรรเลงเดี่ยวและรวมวง.....	97
แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาการประพันธ์เพลงไทย.....	98
แนวคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทย.....	100
5. ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	104
สรุปผลการวิจัย.....	104
อภิปรายผล.....	107
ข้อเสนอแนะ.....	116
บรรณานุกรม.....	117

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก. คำโครงการสัมมนา.....	126
ภาคผนวก ข. แบบสอบถาม เรื่อง แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาคนตรีไทย.....	136
ภาคผนวก ค. รายชื่อและข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิที่ตอบแบบสอบถาม.....	146
ประวัติผู้วิจัย.....	149



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. รายชื่อสถาบันและจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ.....	59
2. คุณวุฒิสูงสุดและคุณวุฒิทางดนตรีไทยของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	60
3. พื้นฐานการศึกษาทางดนตรีและประสบการณ์การสอนของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	61
4. เพศและอายุของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	61
5. จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิแยกประเภทตามวิชาที่สอน.....	62
6. ผลการสัมภาษณ์ เรื่อง แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทย.....	66
7. ตารางแสดงผลการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	76
8. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาด้านทฤษฎี- ดนตรีไทย.....	84
9. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาภาคปฏิบัติ- เครื่องดนตรีไทย.....	89
10. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง แนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทย.....	95
11. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง แนวคิดในการพัฒนาการบรรเลงเดี่ยว และรวมวงดนตรีไทย.....	97
12. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง การสอนเพื่อพัฒนาการประพันธ์เพลงไทย.....	98
13. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง แนวคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอน- เพื่อพัฒนาดนตรีไทย.....	100

ศูนย์วิจัยกีตาร์พอลิเมอร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย